

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 4. junij 2013

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**Strukturirane naloge****1. Družbene različnosti in neenakosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ ekonomsko stanje/ekonomski položaj/ekonomski status	Kot pravilno rešitev štejejo tudi, če kandidat napiše samo ekonomska ali ekonomska determinanta. Pri premoženju kot pravilno rešitev upoštevamo tudi, če kandidat navede nekaj konkretnih primerov premoženja.
	2	♦ premoženje ♦ dohodek (prihodek)	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	ena od: ♦ družbena moč ♦ (družbeni) ugled	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	2	ena od: ♦ neuskkljenost med določnicami socialnega statusa ♦ določnice družbenega statusa niso na isti ravni	
	1	♦ navedba ustreznega primera	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	Karl Marx ♦ A ♦ E	Za dve pravilni navedbi 1 točka.
	1	Max Weber ♦ B ♦ C	Za dve pravilni navedbi 1 točka.
	1	Pierre Bourdieu ♦ D ♦ F	Za dve pravilni navedbi 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	♦ Krog ljudi, s katerim je posameznik povezan, vpliva z različnimi oblikami podpore (materialna, moralna, čustvena, z informacijami), lahko tudi omejuje, nadzoruje, prepoveduje ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ družinsko omrežje/družina	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ prijatelji ♦ sodelavci ♦ (študijski) vrstniki/sošolci ♦ sosedje ♦ virtualna (spletna) socialna omrežja ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.8	2	♦ utemeljitev navedbe iz vprašanja 1.7.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.9	1	♦ intergeneracijska/medgeneracijska mobilnost	Če kandidat uporabi slovenski izraz in tujko, pa je tujka uporabljena narobe, rešitev vseeno štejemo kot pravilno.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.10	1	♦ Ohranjanje visokih družbenih položajev ljudi, katerih starši so bili na enakem, tj. visokem, položaju.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.11	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ večje možnosti izobraževanja ♦ podedovano bogastvo ♦ socialna omrežja ♦ nepotizem ... 	

2. Odklonskost in kriminaliteta

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	♦ vedenje skladno s pravili, pričakovanji družbe, ki jim posameznik/posameznica pripada	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	dve od: ♦ v kateri družbi ♦ v času ♦ kdo je dejanje storil ♦ konkretne okoliščine	Če kandidat posamezen dejavnik le navede, dobi za vsako navedbo 1 točko, skupaj največ 2 točki.
	2	ustrezna pojasnitev dveh dejavnikov	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ kriminal belih ovratnikov/gospodarski kriminal	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	dve od: ♦ storilci z ekonomsko in politično močjo ♦ težje dosegljivi družbenemu nadzoru ♦ narava njihovega kriminala manj vidna, težje zaznavna ♦ velikokrat ne vključuje neposrednih žrtev, ampak gre za splošno družbeno oškodovanost ♦ povezanost, prepletenost s sfero politike ♦ zmožnost plačila najboljše pravne zaščite ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	♦ Omogoča družbene spremembe – družbene spremembe omogočajo napredek.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ interakcionizem/teorija etiketiranja	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	2	dve od: ♦ odklonsko je tisto, kar nosilci družbenega nadzora kot tako označijo – odklonskosti kot objektivnega dejstva ni ♦ zanima jih proces označevanja – okoliščine, v katerih je nekdo označen kot odklonski ♦ posledice, ki jih ima oznaka na nadaljnje ravnanje posameznika	Upoštevamo le pojasnitev pri vprašanju 2.6 pravilno navedene teorije.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.8	1	♦ formalni družbeni nadzor	
	2	dve od: ♦ uradni državni nadzor ♦ temelji na zapisanih, formalnih normah ♦ izvajajo ga določene državne institucije ♦ temelj nadzora je oblast oz. moč ...	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.9	1	ena od: <ul style="list-style-type: none">♦ splošna negativna prevencija/zastraševanje in opozarjanje♦ posebna negativna prevencija/odstranitev storilca iz družbe♦ splošna pozitivna prevencija/spodbujanje konformnosti♦ posebna pozitivna prevencija/resocializacija storilca	
	2	♦ razlaga navedene funkcije	
Skupaj	3		

3. Družina

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ monogamija (monogamni zakon)	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	ena od: ♦ eksogamija ♦ endogamija	
	2	ena od: ♦ eksogamija – prepoved sklepanja zakonske zveze med nekaterimi sorodniki ♦ endogamija – obveznost sklepanja zakonskih zvez v okviru nekaterih družbenih kategorij /skupin: sloja, etnične skupine, rase itd.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ ekonomsko	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	dve od: ♦ funkcija biološke reprodukcije ♦ socializacijska funkcija ♦ emocionalna funkcija	Za pravilno navedbo dveh funkcij 1 točka. Če v rešitvi pri vprašanju 3.3 ni bila navedena ekonomska funkcija, navedena pa je v rešitvi pri tem vprašanju, štejemo to kot pravilno rešitev.
	2	♦ razlaga ene od navedenih funkcij	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ neformalno delo	
	2	♦ Delo ni plačano, ni družbeno regulirano, pogosto je prezrto oziroma ni pojmovano kot delo, večinoma ga opravljajo ženske ...	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ asimetrična delitev dela (vlog)/lahko tudi segregirana delitev	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ simetrična delitev dela (vlog)/lahko tudi integrirana delitev	
	2	♦ enakomerna delitev dela in odgovornosti za družinsko življenje (gospodinjenje, nego in vzgojo otrok, sprejemanje odločitev ...)	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.8	1	ena od: <ul style="list-style-type: none">◆ enostarševske družine◆ reorganizirane družine◆ družine istospolnih partnerjev ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.9	4	dve od: <ul style="list-style-type: none">◆ večje število razvez zaradi spremenjene socialne funkcije zakonske zveze in/ali večje sprejemljivosti razvez◆ ekonomska neodvisnost zakonskih ali zunajzakonskih partnerjev◆ spremenjene družbene vrednote ...	Za vsak ustrezno in celovito pojasnjen vzrok 2 točki, skupaj 4 točke.

4. Religija in verovanjski sistemi

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	♦ vključevanje elementov različnih religijskih tradicij (ali na ravni verske skupnosti ali na ravni posameznika)	
	2	♦ soobstoj različnih religij in religijskih organizacij znotraj iste družbe	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	♦ ker bi sicer prišlo do sporov, konfliktov, kršenja človekovih pravic (svobode veroizpovedi) ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	2	dve od: ♦ verovanje ♦ religiozna praksa (obredje) ♦ obstoj svetega ♦ religiozna skupnost oziroma organizacija	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ cerkev	
	1	♦ kult	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	ena od: ♦ religija je legitimirala posvetno oblast (cerkveni blagoslov) ♦ cerkveni dostojanstveniki so imeli pomembne posvetne politične funkcije ♦ načelo enotnosti religije v vsej državi ♦ vsakdanji ritem življenja je bil urejen po verskem koledarju ♦ evidence o podložnikih so vodili v verskih uradih ♦ religiozna etika je vplivala na posvetno zakonodajo ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	dve od: ♦ industrializacija ♦ urbanizacija ♦ razvoj in uveljavljanje znanosti in tehnike ♦ spreminjanje sistemov slojevitosti ♦ večja prostorska in družbena giblivosť ♦ politična modernizacija ♦ demokratizacija ♦ množično šolanje ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	♦ ločitev države in verske skupnosti/laizacija družbe/politični vidik	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.8	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ večja avtonomija pri odločanju o pripadnosti religioznim skupnostim (načelo izbire) ♦ individualizacija načinov izražanja religioznosti ♦ privatizacija religije (religija kot del zasebne sfere) ♦ oživljanje ljudske religioznosti ♦ nova religijska gibanja ♦ komercializacija religije ♦ civilna in sekularna religija ♦ sakralizacija naroda/domovine ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.9	2	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ večanje prostorske in družbene mobilnosti ♦ izpostavljenost množičnim medijem ♦ spreminjanje izobrazbene strukture ♦ naraščanje diferenciranosti in kompleksnosti (post)modernih družb ♦ globalizacija ... 	

Skupno število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2

Esejske naloge (splošna ocenjevalna shema)

Točke	Merila
0–5	Ni razviden sociološki uvid v problem ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje pomembnih elementov za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.
6–9	Delno opredeljen problem: navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditve je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.
10–13	Opredeljen problem: navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
14–17	Jasno opredeljen problem: navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
18–20	Jasno opredeljen problem: navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.
Ocenjevalec upošteva tudi jezikovno oblikovanost in urejenost besedila . Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
1	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo delo in prosti čas. ♦ Vključijo pogled vsaj še enega avtorja poleg Parkerja. ♦ Predstavijo različne vzorce (S. Parker) doživljanja dela in preživljanja prostega časa ter njune povezanosti: <ul style="list-style-type: none"> - vzorec razširitve - vzorec nevtralnosti - vzorec opozicionalnosti ♦ Razpravljajo o različnih vzorcih. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
2	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pojasnijo avtonomijo znanosti. ♦ Pojasnijo družbeno odgovornost znanosti. ♦ Predstavijo povezanost med znanostjo in družbenim okoljem. ♦ Predstavijo etične dileme znanosti. ♦ Uporabijo primere v argumentaciji. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
3	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo etnocentrizem in kulturni relativizem. ♦ Prikažejo posledice etnocentrizma (npr. podcenjevanje drugih kultur) in kulturnega relativizma ter jih povežejo s človekovimi pravicami. ♦ Ponazorijo povezavo med etnocentrizmom, kulturnim relativizmom in človekovimi pravicami z enim ali več primeri. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
4	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo vrste množičnih medijev. ♦ Razpravljajo o temeljnih funkcijah medijev (informativni, interpretacijski, socializacijski, zabavni). ♦ Razpravljajo o učinkih medijev: npr. vključijo teorijo hipodermične igle, raziskave, ki izhajajo iz moči občinstva, raziskovanje vpliva medijev v družbenem kontekstu (pogled vsaj dveh teorij). 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
5	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo oblike politične participacije in razpravljajo o njih. ♦ Ovrednotijo pomen politične participacije v modernih družbah. ♦ Predstavijo spremembe glede različnih oblik udeležbe državljanov pri političnem odločanju. 	

Skupno število točk IP 2: 40